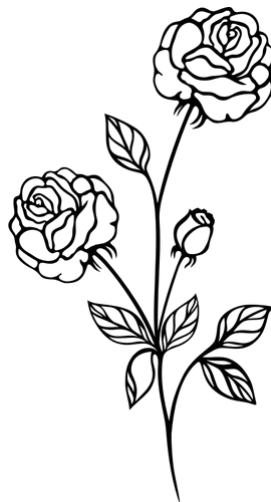

Mitt allra bästa lesbiska jag

Saga Mattsson

Institutionen för Konst

Konstfack

VT 2020

Kandidatuppsats 5 hp

Handledare: Mara Lee Gerdén, Michele Masucci

- "Men Saga, det är som att allt du gör i din konst är för att få ligga!" Utbrast hon (precis som många innan henne gjort).

- "Jag vet." Svarade jag lugnt, självsäkert.

I mitt arbete finns en uppenbar tilltänkt betraktare i fokus, det är min önskan att bli åtrådd och upphöjd av dessa kvinnor som leder mitt arbete framåt. Det kan beskrivas som ett egocentriskt socialt spel där jag genom ett desperat självförverkligande för att bli **mitt allra bästa lesbiska jag**, låter konstnärliga val styra mitt privatliv och vice versa.

"When an artist shows us something, he uses transitive ethic which places his work between the "look-at-me" and the "look-at-that".¹

Jag använder min konstnärliga praktik som ett skäl, läs ursäkt, till att få tillägna mig de olika kvaliteterna som krävs för att bättra mina förutsättningar och göra mig mer lesbiskt åtråvärd. Jag har tidigare lagt ofantligt mycket tid och energi på att lära mig tyska, då jag uppfattade att många tyckte språk var något alldeles särskilt attraktivt, speciellt tyska och franska. Jag har själv en särskild böjelse för tysktalande kvinnor och för att kunna med enkelhet kommunicera med dem övade jag ihärdigt.

Objekten som finns med i mina installationer fungerar således som ett sätt att tillägna mig attraktivt maskulint hantverk. Viljan att vara tilldragande och begärlig styr allt mer mina val och resulterar i att jag snickrar, konstruerar och bygger stort. De har varit ett sätt att förklara händelseförloppet, konstverket.

"The aesthetics of conceptual art is already a factual, witnessing aesthetics, to do with evidence and proof; recent activities are merely following up this designation of the "complete administered world" (Adorno) in which we live, in the casual and literal mode represented by video, instead of the analytical and destructive mode of conceptual art."²

Genom lager av rörlig bild är jag i nära relation till queer-estetik och drömmar. Jag vet inte varför jag gör eller ens vill bygga installationer men jag läste en gång att det är den vanligaste konstformen bland lesbiska.³ Som jag minns det handlade det (rent symboliskt) om att ta något existerande och sätta ihop det på något annat mer exceptionellt vis. Jag tycker det känns betryggande.

---

¹ Nicolas Bourriaud, *Relational Aesthetics*, 2002

² Nicolas Bourriaud, *Relational Aesthetics*, 2002

³ Harmony Hammond, *Lesbian Art in America*, 2000

Mina erfarenheter har kommit att spela stor roll, emellanåt leder verken till nya erfarenheter och mognad. Jag lär mig vilken typ av verk som mina betraktare uppskattar, vad jag får uppmärksamhet och beröm för. Jag gjorde en gång en karta över olika saker jag absolut *inte* ville att mitt konstnärskap skulle innehålla. Bland annat skrev jag *“Lesbisk pepp”* & *“Fett pepp”*. För mig har det varit viktigt att inte behöva göra feministisk konst och istället kunna beskriva misslyckandet. En väsentlig del av mitt arbete är kampen, konsten att förlora.

*“This particular ethos of resignation o failure, to lack of progress and a particular form of darkness, a negativity really [...] can be called a queer aesthetic.”*⁴

BUTCH/BUTCH ROMANCE

Åh! Dessa maskulina kvinnor, butch-lesbiska, de är ett misslyckande inte bara i det samtida queer-sammanhanget. Hon existerar också i ett misslyckande i populärkultur eftersom hennes maskulinitet blir en blockering för heteronormativ manlig lust. Viktigt att komma ihåg är att manlighet inte tillhör männen, har inte bara blivit producerat av män och är inte ett korrekt uttryck för patriarkatet. För mig har det blivit viktigt att förstå att manlighet också har blivit producerat av kvinnor, speciellt maskulina kvinnor, drags, queers. Lesbiska.

*“Stars like Elvis Herselvis or Tony Las Vegas (performed by Julie Wheeler) turn dominant masculinity around by parodying male superstardom and working conventional modes of performed sexism and misogyny into successful comedy routines. As Tony Las Vegas for example, Wheeler manages o parody masculinity by performing its most unnatural and obviously staged aspect: sexism. Exhorting to the audience in dyke club to **“show us yer tits”** and standing far too close to other women onstage with him, Tony reeks of the tricks of misogyny. Tonys manipulations of a stagy and theatrical masculinity draw attention not simply to the performative aspects of masculinity but also to the places where nonperformativity has ideological implications. In other words, by exposing smarmy male attention to females at stage, the drag king refuses any construction of misogyny as the natural order of things.”*⁵

(Jag försöker reda ut hur jag kan vara kvinna och min numera starka övertygelse är att det bara finns ett sätt att vara kvinna, och det är att inte vara det. När jag kom på det här fylldes jag av oro, för det finns av uppenbara skäl många brister i min maskulinitet. Mitt sätt att få

---

⁴ Jack Halberstam, *The Queer Art of Failure*, 2011

⁵ Jack Halberstam, *The Art of Gender - Bathrooms, Butches and the Aesthetics of Female Masculinity*, 1997

kontroll över “situationen”, dvs. för att kunna uppnå kvinnlig fetischism, var att uppföra mig sexistiskt omkring andra kvinnor.)

VILLKOR, KRAV OCH FÖRHOPPNINGAR

Antalet betraktare är inte viktigt för mig utan snarare “kvaliteten” och eftersom mina betraktare alltid är queers, lesbiska; verkar mina verk ofta som separatistiska. Jag har undersökt om separatism är nödvändigt för min praktik och utvecklade ett sätt att arbeta med lesbiska referenser och använda separatistiska symboler och material att kommunicera med. Jag vill leda tankarna tillbaka till separatistiska platser som badhusen, omklädningsrummen, bastun. Och kinkklubbar, såklart. De homosexuella männen har alltid använt och laddat dessa mer platoniska alldagliga platser med sexuella begär (bögar lyckas fan alltid hitta sammanhang att knulla i). Jag är intresserad av bögekultur, den bultande erotiska enkelheten som män verkar kunna uppleva.

*“För Freud och freudianer är det en trossats att fetischismen är den manliga perversionen framför andra. Den traditionella psykoanalytiska litteraturen i ämnet upprepar om och om igen att det inte finns några kvinnliga fetischister; i psykoanalysens retorik är kvinnlig fetischism en oxymoron.”*⁶

Min flickvän skickade nyligen ett mms med en bild av henne i jock strap.

Ska jag vara helt sanningsenlig, var det tre bilder. En bild framifrån, en bild på hennes lilla rumpa och en bild med hennes fingrar som hade smitit in i fickan vid hennes lilla fitta.

*“The Situationist “constructed situation” concept is intended to replace artistic representation by the experimental realisation of artistic energy in everyday settings.”*⁷

Jag liknar mig vid en Situationist och mitt konstnärliga arbete går ut på att, på ett något mer egocentriskt vis, skapa förutsättningar för dessa situationer att uppstå och komma att utvecklas till att bli tillräckligt intressanta för betraktaren. Jag vill, likt situationistisk teori, väcka sanna begär och verkliga relationer mellan människor (läs; mellan mig och andra kvinnor).

---

⁶ Naomi Schor, *Female Fetishism: The Case of Georges Sand, 1986*

⁷ Nicolas Bourriaud, *Relational Aesthetics, 2002*

Jag måste egentligen vara singel; att absolut, under inga omständigheter, råka bli ihop med någon kvinna har tidigare kommit att bli avgörande för huruvida jag skall kunna fortsätta med mitt arbete. Mitt största hinder skulle då bli bristen på motivation när jag inte längre vill eller behöver söka bekräftelse från alla dessa kvinnor. Samtidigt är jag mycket intresserad av sexuell utlevnad och hur det kan göras konstnärligt. (Jag önskar träffa betraktarna ofta och leka med dem). Det blir likt ett frivilligt limbo, där min konstnärliga ambition styr. Jag kämpar mycket med att finna (och behålla) motivation då jag helst vill stanna i tryggheten som en monogam relation ger mig. Min psykolog är väldigt säker på att det här beror på att jag har en mycket tydlig ambivalent anknytning. Det är (enligt anknytningsteorin) den typen av personlighet som i vuxen ålder är mer känslostyrd, osäker och bekräftelsesökande.

- Åh Sophie!

*“...Sophie Calle's work consist largely in describing her meetings with strangers. Whether she is following a passer-by [...] she formalises, after the fact, a biographical experience which leads her to “collaborate” with the people she meets.”*⁸

Jag tänkte under en lång tid att den enda konstnären jag hade något gemensamt med var Sophie Calle, kanske delvis för att jag inte hade så många andra samtida konstnärliga referenser. Jag tänkte mest på hur vi förhåller oss till upplevelser. Dessa upplevelser och erfarenheter är väl vad vi konstnärer vanligen ägnar oss åt? Om det inte handlar om att berätta och dela något så rör det sig ofta om själva bearbetningen av en upplevelse. Jag tycker det finns något odmjukt i att själv vara skaparen av scenarier, möten, och inte tänka att livets egentliga (trista) tillvaro tilltalar någon mer än en själv. För mig finns det en stor differens mellan att frambringa relationer som annars aldrig skulle finnas till, i motsats till att berätta om redan existerande relationer innan och bortom gränserna för det konstnärliga utövandet.

RELATIONEN TILL BETRAKTAREN

Jag utvecklade för en tid sedan ett sätt att förhålla mig till mina betraktare som första-, andra- och tredjebetraktaren. Förstabetraktaren är inte sällan en del av verket, antingen frivilligt, drivet av hennes nyfikenhet, eller med tvång. De är få och jag har under de senaste åren bara träffat en handfull. Andrabetraktaren stämmer också in på min “målgrupp”, om vi ska kalla dem det. Dessa två är (förutom mig själv) dem jag gör konst för. Jag undersöker fortfarande sätt att motivera och uppmuntra dem tillräckligt för att göra dem fascinerade av vad jag gör. Vidare, har vi Tredjebetraktaren. Han (för det är ofta män) existerar utanför verket och i de

---

⁸ Nicolas Bourriaud, *Relational Aesthetics*, 2002

fysiskt separatistiska verken har han inte tillgång till det som uppfattas som “verket”. Med risk för att låta cynisk vill jag påstå att de allra flesta som läser den här texten tillhör den sistnämnda gruppen betraktare. *Ni* kanske tycker att “queer” rullar märkligt och fumligt på tungan, att det är spännande att lära sig något nytt och att det är festligt, nästintill humoristiskt, med homosexuell fetischism.

“...all the things she said, all the things she said, running through my head, running through my head, (running through my head), this is not enough...”⁹

Min idealbetraktare är liksom jag, lesbisk. I vissa perioder av mitt konstnärskap har jag fått nöja mig med mindre (det vill säga bisexuella queers) men har då kommit fram till att vår relation blir falsk, icke existerande och otroligt intetsägande. Jag har alltid attraherats av maskulina kvinnor, faktum är att fram tills dess att jag träffade en maskulin kvinna inte förstod att jag var lesbisk. Spänningen tror jag mycket ligger i att när jag får ögonkontakt någon som är så uppenbart homosexuell, så vet jag med detsamma vilka möjligheter som finns. Spelet, det sociala spelet, är tydligt, jag vet vilka regler som finns och det visste jag redan från början. **Kanske är jag ovanligt kompetent på att vara just lesbisk.**

Vidare, är det viktigt att de lesbiska kvinnor är små, jag har för att förenkla processen, sökandet, försökt hålla mig till att **de ska vara under 160cm**. Detta har visat sig vara mycket effektivt. Självklart finns det långa, tjocka butchar, butchar är inte per definition smala, men de intresserar mig inte. **Smala vältränade kvinnor uppfattas med större enkelhet som maskulina.**

Här följer en het beskrivning av två verk av Del LaGrace Volcano (tidigare Della Grace):

”In her photographs of butch bodies, Grace borrows from gay male erotic imagery to construct a context for an unself-conscious female masculinity. In Jack’s Back (1994), we see a sailor with his back toward us. He wears white Navy-issue pants and a white cap and has a hand tucked into his waistband. The back of the head is closely shaven, the shoulders are broad and manly. This image could have been plucked from [...]the image bank of gay erotica.

However, the back belongs to Jackie, a beautifully built and tightly muscled butch whom Grace photographed repeatedly.

In Jack Unveiled (1994), we now see Jackie head on, wearing khaki pants and pulling an army t-shirt over her head. While the model’s face is still partially obscured, her torso (Jack’s

---

⁹ t.a.t.U, *All The Things She Said*, 2002

front) is exposed. **The breasts are just pronounced enough to mark Jackie as a "woman", but they are small enough and the torso is muscular enough to keep the ambiguity intact.**"

10

Det här är inte ett beskt tyckande, utan ett faktagranskat exempel som sträckt sig över flera år; små lesbiska får i större utsträckning och mer frekvent ha sex med andra kvinnor. De har på grund av sin fördelaktiga längd en god framgång och är mer eftertraktansvärda, så även av mig. Det är en stor sorg för mig att aldrig kunna bli mitt allra bästa lesbiska jag. Jag skulle kunna göra mig av med alla de små blusarna som ligger längst in i garderoben och jag har redan börjat renovera min kropp för att på längre sikt bygga ett mer begärligt lesbiskt yttre. Men jag kan inte bli kort och det blir således svårt, nästintill omöjligt, att lyckas. Kanske är det här någonstans jag började uppskatta misslyckandets estetik? Ha!

Det är viktigt för mig att lyfta fram den icke-solidariska iden om att de lesbiska rummen inte alltid är förtjusande och feministiska utan att yttre hierarkier kontrollerar det sociala spelet även här. Vi bjuder in till en falsk trygghet, omedvetna om att här dominerar den lesbiska kvinnliga blicken, och åh vad den är farligt (och het).

DE LESBISKA REFERENSERNA

Det har kommit till min kännedom att många verkar tycka att det är attraktivt att ha koll på de lesbiska referenserna, och jag förstod genast att detta skulle kunna komma att öka mina chanser avsevärt. Många av de lesbiska populärkulturella referenserna min generation växte upp med har idag kommit att ifrågasättas och omprövas på autencitet. Vi tittar plötsligt kritiskt på avsändaren, och frågan om representation blir näst intill oviktig. Vi spanar efter bevis på om syftet, det verkliga syftet, är att sexualisera eller exotifiera lesbiskhet för att öka ekonomisk vinst. Om tv-serien *The L Word* (2004) sa skaparen Ilene Chaiken:

*"There's a unique anthropology to our lives. It makes these stories especially worth telling because most people don't know these details. The lesbian characters we've seen were mostly created by men."*¹¹

2010 hade tv-serien *The Real L Word* premiär, också regisserad av Chaiken. Serien var en dokusåpa med syftet att exponera "real-life lesbians". Jag tycker att det blir intressant att titta på det som att hon har omprövat de fiktiva karaktärerna, (och deras livs) trovärdighet. Det

---

¹⁰ Jack Halberstam, *The Art of Gender - Bathrooms, Butches and the Aesthetics of Female Masculinity*, 1997

¹¹ Ilene Chaiken, *Not Your Mother's Lesbians*, 2004

blir också tydligt att dokusåpan inte tillfredsställer den manliga narrativa lustupplevelse, utan snarare skildrar kvinnorna som handlingskraftiga subjekt. Jag började här någonstans titta på om fler lesbiska referenser behövde ses över.

THE REAL t.A.T.u

1999 satte Ivan Shapovalov ihop två tonåringar till vad som skulle komma att bli den ryska popgruppen t.A.T.u. Vid den här tiden var Lena Katina and Julia Volkova 14 år gamla, deras debutlåt hette *Ya Sochla S Uma* (eng. *All The Things She Said*) och handlar om kärleken mellan två unga tjejer (Lena och Julia).

Jag kan inte räkna alla gånger jag sett flator dansa till t.A.T.u, det är precis som att alla glömmer bort att det framför allt är ett tydligt kapitalistiskt exempel på hur människor försöker tjäna pengar på homosexualitet. Det sägs att Shapovalovs främsta inspiration till bandet var svenska filmen *Fucking Åmål* (1998) av Lukas Moodysson. De fiktiva lesbiska karaktärerna Elin och Agnes blev utgångspunkten för den våta drömmen om skolflickorna Lena och Julia.¹²

“Mom they're looking at me	“Dad they're looking at me
Tell me what do you see?	Will I ever be free?
Yes, I've lost my mind”	Have I crossed the line?” ¹³

- Åh, ni unga flickor i vita trosor.

Jag började undersöka om det finns något sätt att omforma t.A.T.u enligt samma princip som *The Real L Word* och ersätta Lena Katina och Julia Volkova med autentiska lesbiska. Jag beslutade mig för att använda mig av *All The Things She Said* i karaokeformat och bjuda in till att vara med i mitt projekt. Väl inne i verket, som tagit formen av ett darkroom ges betraktarna de attiraljer de behöver för att på riktigt kunna bli t.A.T.u. Gåvorna blir som rekvisita och kan på så vis befästa illusionen.

1. En slips av tyg rutigt i blått och grönt.
2. En 30cm lång linjal.

¹² <https://en.wikipedia.org/wiki/T.A.T.u.>, hämtad 2020.04.15

¹³ t.A.T.u, *All The Things She Said*, 2002

Själv vill jag finnas med bakom en lönnvägg för att ha uppsikt över att det hela går enligt planerna. Jag inser en bit in i projektet att jag är Shapovalov.

“Således släpper Lacan motsträvigt och i förbifarten in lesbiska kvinnor på den falliska scenen genom att frammana den urgamla, homofobiska myten om “fantasin om mannen som osynligt vittne” och “den naturlighet med vilken sådana kvinnor åberopar sin manliga natur”.¹⁴

Jag håller krampaktigt fast vid det jag skrev tidigare, att det enda sättet att vara kvinna är att inte vara det, och hoppas på det bästa.

---

¹⁴ Anne McClintock, Den kvinnliga fetischismens återkomst och fiktionen om fallos, 1993

Referenser:

Nicolas Bourriaud, *Relational Aesthetics*, Les presses du réel, Dijon, 1998

Jack Halberstam, *The Queer Art of Failure*, Duke University Press, Durham, 2011

Jack Halberstam, *Female Masculinity*, Duke University Press, Durham, 1998

Jack Halberstam, *The Art of Gender - Bathrooms, Butches and the Aesthetics of Female Masculinity*, ur Jennifer Blessing, *Rose is a Rose is a Rose: Gender Performance in Photography*, Guggenheim Museum, New York 1997)

Harmony Hammond, *Lesbian Art in America*, Rizzoli International Publications, New York, 2000

Anne McClintock, *Den kvinnliga fetischismens återkomst och fiktionen om fallos*, 1993

Naomi Schor, *Female Fetishism: The Case of Georges Sand*, 1986, ur Anne McClintock, *Den kvinnliga fetischismens återkomst och fiktionen om fallos*, 1993, ur Feministiska Konstteorier KAIROS, Raster Förlag, Stockholm, 2001

Ilene Chaiken, ur Kera Bolonik, *Not Your Mother's Lesbians*, New York Magazine, New York, 2004

t.A.T.u, *All The Things She Said*, Universal Music, 2002

<https://en.wikipedia.org/wiki/T.A.T.u>. hämtad 2020.04.14